

LICHAAM EN HYGIENE

Naar de wortels van de huidige gezondheidscultuur

Gezondheidszorg is erg aktueel. Er gaat geen week voorbij of er worden informatie- en gespreksavonden aangekondigd over hoe je zelf voor je gezondheid kan instaan, over gebruik en misbruik van medicatie, anticonceptie en seksualiteitbeleving, over hart- en vaatziekten, kanker en zelfmoord. Het lichaam wordt gekoesterd in onze samenleving.

The Graphic, January 25, 1890

Er kwam de laatste jaren een ware stroom boeken op de markt over lichaamskultuur (jogging - diëtik - bodybuilding - aërobic - dancing). Gezondheid en ziekte, lichaamsbewustzijn en pijngevoeligheid, zijn niet enkel maatschappelijke problemen geworden, waarmee zich vele overheids- en andere organisaties bezig houden, ze worden ook gekonsumeerd. Geneesmiddelen behoren al evenzeer tot het dagelijkse leven als een boterham. Dit was in het verleden lang niet altijd zo.

Zo is het pas vanaf het einde van vorige eeuw dat de Gentse textielarbeider bij het ontwaken zijn handen en gezicht wast. Hij eet niet langer meer met de vingers, maar gebruikt bij het eten bord en lepel.

In het openbaar spuwt hij niet meer op de grond, maar grijpt voor zijn ongemakken naar een zakdoek.

Dit lijken op het eerste gezicht banale gegevens. Doch ze zijn niet zonder historisch en maatschappelijk belang. Zo is het ook volkomen ondenkbaar dat een vrouw in de 19de eeuw in het openbaar één van de tegenwoordig gangbare badpakken had kunnen dragen zonder maatschappelijk te zijn veroordeeld of te worden gemarginaliseerd.

Onze voorouders deden bijgevolg niet wat ze wilden met hun lichaam.

Voor alle uitingen van lichamelijk handelen, inclusief voor de meest alledaagse, golden in de 19de eeuw - maar ook voorheen - maatschappelijke normen.

De tentoonstelling "Lichaam en Hygiëne" wil aantonen door welke krachten (hoe en waarom) die normen er gekomen zijn en welke de invloed was van de industriële maatschappij op heel dit proces.

Belangrijk lijkt verder de vraag wat onze voorouders precies dachten over ziekte, gezondheid, lichaamscontact en besmetting, en wat hen ertoe aanzette zich andere leefregels en normen toe te eigenen.

Hier moesten meerdere weerstanden overwonnen worden :

eerst en vooral de meestal erg beperkte kennis over het lichaam, 'ziekte' en 'gezondheid'.

Maar ook de levensstandaard, industrialisatie en schaalvergroting, de materiële levensvoorwaarden (huisvesting, voeding), de arbeidsomstandigheden, de communicatie, veranderingen in het behoeftenpatroon, politieke en kulturele emancipatie zijn van een groot belang geweest voor de ontwikkeling van de hygiëne.

Er wordt tevens nagegaan wat het groeiend hygiëne-bewustzijn en wat de sanitaire beweging in de vorige eeuw zoal hebben veranderd in onze materiële cultuur. De rol van sanitaire installaties, sportinfrastructuur, consumptie van zeep en mode-artikelen is hier niet weg te denken.

★ *Tentoonstelling Museum voor Oudheden - Bijloke, Godshuizenlaan 2, 9000 Gent*

- 20 december 1984 - 15 februari 1985

- Organisator : Museum voor Industriële Archeologie en Textiel